

סמלוגי

מזכירות הממשלה

מגן 1 אלף 3.

ש מ ו ר

W 85

פרוטוקול
ישיבת הועדה להתיישבות
י"ב בטבת תשל"ו - 16.12.75

נכחו חברי הועדה: השרים י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, י. בורג, א. ידליון,
ש. רוזן, י. רפאל, א. עופר

נעדרו חברי הועדה: י. אלון (בחופשה), ש. הלל, מ. קול (בחול"ל), ח.י. צדוק (בחול"ל)
ש. פרס (בחול"ל), י. רבינוביץ

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. וזיץ, מ. קרונה, ח. פינקלשטיין, י. צור
מ. בראון, ע. שפירא, א. שנקר

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. יגלום, א.ל. דולצ'ין, מ. קירשבלום,
י. קלארמן

משתתפים נוספים מטעם הממשלה:	ז. המר	- שר הסעד
א. אילל	- משרד האוצר	
ד. אריאל	- משרד החוץ	
ש. אבני	- משרד השיכון	
א. ביידץ	- מינהל מקרקעי ישראל	
אלוף ר. ורדי	- מתאם הפעולה בשטחים	
ר. זאבי	- משרד ראש הממשלה	
א. ישראלי	- משרד החינוך והתרבות	
ד. יוגב	- משרד התקשורת	
א. מקובר	- לשכת השר גלילי	
מ. נצר	- משרד הבטחון	
י. פורת	- משרד החקלאות	
ש. שקלנביץ	- משרד החקלאות	

משתתפים נוספים מטעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני, וי. שמיר

א. לישנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: הת/6. האחזיות בח"ל צ' 2.

./התיישבות

בפרוטוקול זה 19 דפים
יטאג: אלבר אנדינג.

היו"ר השר י. גלילי:

רבותי, אני פותח את הישיבה.

למרבה הצער, אינני יכול לבשר לוועדה כי נשלמו

הדיונים עם האוצר בדבר המסגרת התקציבית שצריכה לשמש בסיס להחלטות שלנו על
צב תכניות ההתיישבות בשנת הכספים הבאה. הדברים הם על האבניים. גם שר החקלאות
וגם אני עבדכם, ואנשי המחלקה להתיישבות, נמצאים בתוך דיונים עם שר האוצר בנדון.
אינני איש בשורה לגבי מה שמסתמן בחלקנו ב"עוגה". הדברים אמורים לא רק לגבי
ההתיישבות החדשה אלא גם לגבי תהליך ביסוסה של ההתיישבות הקיימת. זה מתייחס
במישרין גם לתקציב משרד השיכון. הקיצוץ המוצע בתקציב משרד השיכון, הקיצוץ
המוצע על-ידי האוצר הוא קטלני גם בהשתקפותו לגבי הנושא המעניין אותנו ואני אראה
חובה לעצמי להביא את סיכום הבירורים האלה גם לוועדה הזאת שלנו. אני לא יצאתי
בנדון בפומבי. אינני חושב שראוי לצאת בפומבי בעניין זה, אבל אני חושב שהפעם
לא תהיה ברירה אחרת אלא להסתייע בחוות דעתם ותמיכתם של חברי הוועדה הזאת.

הת/6. האחזויות נח"ל

הישיבה הזאת מוקדשת, איפא, לשני ענינים: נשמע

דו"ח ממנהל המחלקה להתיישבות בנושא הביצוע של ארבעה המאחזים בגולן, עליהם החלטנו
בישיבה הקודמת; והנושא השני - בהתאם לישיבה הקודמת הוטל עלי לבוא בדברים עם
שר הבטחון בדבר שילוב הנח"ל בביצוע התכנית הזאת, ^{בהתחשב} בשילובי בטחון והחשט עליה
לאחרי התיישבות. אם כן, עשיתי זאת. דיברתי עם שר הבטחון ועם ראש הממשלה ואנחנו
נביא בנדון הצעה לאשר שלוש האחזויות, כפי שתשמעו כשנגיע לנושא.

ובכן, נפתח בדו"ח של מר אדמוני בנושא המאחזים.

אני מבקש שתוך כדי הדו"ח ישיב מר אדמוני לפנייה של השר רפאל בנוגע לאיחודו של
גרעין "הראל" עם גרעין "יונתן".

מר י. אדמוני:

אשר לארבעת המאחזים, בעקבות ההחלטה הקודמת.

מאחז אחד כבר קיים ואנחנו מכניסים בו שיפורים,

דהיינו, מגדילים אותו מבחינת אפשרויות השיכון והשירותים שלו. המאחז הקודם לא היה קשור למקור מים ולא היו בו מבנים ציבוריים כמו חדר-אוכל. במאחז זה העבודות מבוצעות ומדובר על השלמות ושירותים. כוונתי לתל-פארג', גרעין יונתן. גרעין זה יגדל עם צירופם של שני גרעינים - גרעין יונתן וגרעין הראל שהיה ברמת מגשימים. יחד ימנו הגרעינים כ-60 איש. מבחינה זו אפשר לומר שמתנהלים במקום חיים פחות או יותר סדירים. עם השלמתם של המתקנים, תוך עשרה ימים, יעמדו לרשותם המתקנים הדרושים.

דובר על מאחז בהר-אודס בצפון הגולן. מחנה זה

נמצא בשלבי גמר. ~~מחנה~~ זה מחנה על-יד מסדה. יש לי אמנם לוח זמנים אבל אני לא רוצה לומר מתי תסתיים בניית הגדר ומתי יעמוד הגנרסור במקום. מכל מקום, הוא יאוכלס ב-24 בחודש, זאת אומרת, ביום רביעי הבא. יאכלסו אותו 30 חברים מנווה אטי"ב, בחוכם עשר משפחות. עד אז יעמדו במקום עוד חמישה מבנים זמניים וכל המתקנים האחרים כולל מתקני בסחון כמו גידור וכו'. מועד האכלוס של המאחז הבא - יום ד' הבא.

במזרעה קונייטרה, אשר נמצאת בחלק הדרומי של

דרום הרמה יאחז גרעין מסונף לתנועת "חירות".

מר בראון:

זה צפונה מ"קשת".

מר י. אדמוני:

לא, זה באיזור חספית. זה הרבה דרומה.

יעלה לשם גרעין של 25 - 30 איש. גם שם ההכנות/

מתקדמות פחות או יותר לפי התכנית, אם כי אנחנו בפייגור של כמה ימים ואולי אסור לציין מדוע. בכלל, כל המדינה עמדה עכשיו מספר ימים בגלל חג מוסלמי, בעוונותינו הרבים.

מר י. אדמוני:

הקמתו של המחנה הזה תסתיים עד יום רביעי

הבא. יש להניח שנאכלס אותו יום - יומיים קודם

או באותו מועד שמדברים על הר-אודם.

למורדות" נוכל לאכלס את המקום גם כן לקראת יום

רביעי הבא. יעלו לכאן כ-20 איש, מהם שמונה משפחות, חלקן עם ילדים. אנחנו מתקינים

בתים זמניים מותאמים למשפחות. נעשה את חיבורי המים ביתר המתקנים.

בסיכום, אני יוכל לומר שעד סוף השבוע הבא

יעמדו על המחנות על תיתם ויאוכלסו.

זה התהליך. אנחנו באיחור של שבוע. אני מניח

שבטווח זה נשלים ונסיים את העבודות.

אשר לגרעינים הראל ויונתן. נכון שבשלב מסויים

של ההתקשרויות עם הגרעינים אמרנו שגם "יונתן" וגם "הראל" יוכלו לעלות למאחזים, וברוח זו היה משא ומתן עם האחד ועם השני. בתהליך מסויים של המגעים קיבלנו הודעה,

הידיעה מקורה קודם כל בישובים של התנועה ברמת הגולן, שמכיוון שכל אחד מן

~~הגרעינים~~ הגרעינים קטן, אולי יש מקום לאחד את שני הגרעינים לאחד. כאמור, המקור

להצעה זו היה בישובים של התנועה ברמת הגולן.

השר י. בורג:

האם התנועה הרשמית אמרה לך זאת?

מר י. אדמוני:

לא.

היו"ר השר י. גלילי:

על דעת מי ניתן אישור על "הראל"?

השר י. רפאל:

זה הובא לידיעת הוועדה.

מר י. אדמוני:

כשקבלנו את הידיעה הזאת חזרנו בנו מן הרעיון המקורי ועשינו זאת בגלל כמה סיבות. קודם כל מפני שכל אחד מן הגרעינים קטן - גרעין "יונתן" מנה 25 איש וחשבנו שכדאי לחזק את שני הגרעינים. קיבלנו על כך אישור מהמתיישבים של התנועה בגולן. חברי גרעין "הראל" טענו שהם מוכנים ללכת להתיישבות רק בישוב שיש לו בסיס חקלאי. לנו אין הצעה לישוב שיש בו בסיס חקלאי. בתכנית שלנו מתוכננים לגולן שלושה ישובים נוספים שהם משולבים על עבודה בחקלאות ועל תעשייה וישוב רביעי ~~מב~~ מבוסס על חקלאות. זו התכנית המקורית שהצגנו כאן לפני הוועדה. הישובים "קשת" ו"תנוריה" הם ישובים משולבים והישוב השלישי "שיפון", שראינו אותו כישוב שצריך להשתלב בגוש של צפון הרמה, ולפיכך נשארו לדרומה הרמה שני ישובים משולבים - הישוב ב"קשת" וישוב ב"יונתן". שאלנו את אנשי גרעין "הראל" אם הם מוכנים ללכת לישוב תעשייתי, אם נניח שמקימים ישוב נוסף, תעשייתי. תשובתם היתה שלילית. הם אמרו שהם מעוניינים בישוב חקלאי ולא בישוב תעשייתי. דבר נוסף: בוועדת גבתי, שהיא הוועדה הבין-תנועתית אשר מקצה משבצות לישובים הוקצבה משבצת רק ל"יונתן" ו"רמת מגשימים" ולא היה דיון על משבצת נוספת. מכיוון שכך, יתכן שהיה סיכוי לקבל אישור לכפר תעשייתי. מכל מקום, מכיוון שכל אחד משני הגרעינים היה קטן חשבנו שהמיזוג של שניהם הוא רעיון נכון, מה גם שעמד על דרישותיו הגרעין של תנועת "חירות" וביקש להתיישב בגולן, ואני מוכרח לציין שתנועה זו מתדפקת על הדלתות הרבה זמן. נכון שאפשר היה לקבוע ולהחליט על עוד שלושה מאחזים. אבל המחלקה להתיישבות לא הציעה זאת ואין היא מציעה זאת עכשיו. מבחינת המערך הכולל שלה התיישבות ברמת הגולן זו היתה דרך נכונה, כוונתי לדרך שנקטנו בו. חיזקנו את הגרעינים, לא הקמנו ישוב שלא יהיה ישוב של קבע ולא פעלנו בניגוד להחלטה של הוועדה הבין-תנועתית. ועוד נקודה: לאיגוד המושבים של הפועל המזרחי יש ששה ישובים בגוש הזה, יותר מאשר לתנועות אחרות. כל יתר הישובים הם בחיתוליהם. לפיכך נמצא שאנחנו רק בהתחלת של התארגנות הגרעינים ומבחינה זו יש אפשרות לקלוט משפחות נוספות.

מר י. אדמוני:

מכל השיקולים האלה אני סבור שהיתה זו החלטה נבונה. אני חוזר ואומר שהוויכוחים בענין זה היו בדרג הפוליטי העליון יותר מאשר בשדה. גם אנשי התנועה בשדה וגם המתיישבים ברמה חשבו שההחלטה נכונה. היא היתה נכונה מבחינת פרישת הישובים ברמה, עוצמת הישובים והבטחת ההתפתחות של הישובים.

לסיכום: המאחזים יאוכלסו: (1) על-ידי גרעין של איגוד המושבים - "יונתן"; (2) מאחז של העובד הציוני; (3) מאחז של תנועת המושבים; (4) גרעין של תנועת "חירות".

ד"ר ר. וייץ:

אני רוצה להזכיר ליושבים מסביב לשולחן זה כמה הנחיות שלפיהן פועל המוסד המיישב, מן הבחינה המקצועית. כשאנחנו מציעים מקום להקמת ישוב אנחנו עושים זאת במיטב ידיעתנו בהתאם לנחיתונים מן השטח, כדי שהישוב יהיה ישוב בר-קיימא מבחינה כלכלית, חברתית וארגונית. לא הצענו אף פעם להתחיל במשהו כל עוד לא ידענו איך ה"משהו" הזה יוכל להתקיים כקהילה הנושאת עצמה.

אשר לחומר האנושי: על אף מה שאמרתי מקודם, השיפוט על הגרעינים הוא שיפוט של התנועה והמוסד המיישב. למוסד המיישב יש דעה מתוך הנסיון שרכז. דעתנו היא שיש סף של כוח וגודל גרעין אשר מתחתיו אסור לרדת ואם לא נקפיד על כך יש חשש שנקים גרעינים קקיוניים שאחר כך שכרם יוצא בהפסדם במידה ניכרת ביותר.

עם כל הקשיים שיש לבעיות ההתיישבות, פוליטיים, חיצוניים ופנימיים, אנחנו מופקדים על כך שענייני היסוד של תנאי הקרקע, פרנסה והתנאים האנושיים יישמרו. אנחנו חייבים להביא לפניכם את דעתנו. דעתנו היא אובייקטיבית ושואבת מנסיון ארוך וממושך. אני אומר את הדברים כדי לחזק דברים שצריך להיות משוכנעים בהם.

השר י. רפאל:

שמעתי את ההסבר של מר אדמוני. אני חושב שבכמה נקודות יש סתירות, עד כמה שאני יודע את

העניינים.

השר בורג העיר שאין מנהלים משא-ומתן עם

שמועות, ויש גורמים אחרים המיועדים לכך.

עד כמה שאני יודע, גרעין "יונתן" הוא אמנם

גרעין קטן בשטח אבל יש לו רזרבה. לגרעין הזה יש חברים שלא היו בשטח והם היו

באים עם האפשרות לעלות על הקרקע. בזמנו הגבילו את העליה לשטח למספר מצומצם.

כאן עלי לעיר שאינני רואה שחברי יתר הישובים הם רבים יותר. כולם עומדים בערך

על שלוששים איש. ד"ר וייץ אומר ששלושים אינם מספיקים וצריך לבסס ~~בבנייה~~ גרעינים

יותר גדולים. גרעין "הראל" נמצא זמן ממושך בשטח, חבריו חיכו והובטח להם שבהזדמנות

הראשונה הם יוצאו לשטח הקבע ~~ששלהם~~.

היו"ר השר י. גלילי:

אם היתה הבטחה כזו - לא היתה לכך שום סמכות.

השר י. רפאל:

ליד השולחן הזה הודיעו על שני גרעינים.

מר י. אדמוני:

גרעין "הראל" מונה 12 איש.

השר י. רפאל:

אני מבין את הנימוק, ואני מניח שלכל אחד

יש הבנה לנימוק האומר שכאשר הולכים להקמת

ישובים מן הדין לשתף את כל גווני הקשת ההתיישבותית, ואני מבין שצריך היה

לתת גם ל"חירות". אני מציע, שמאחר והחלטנו על ארבעה ישובים ואני יודע שיש

תכניות לעוד, שיירשם שקיים גרעין "הראל" והפתרון לגרעין זה צריך לבוא על

פתרונו, ובהזדמנות הקרובה, כאשר נדון על עוד ישובים, גרעין זה יהיה ראשון בתור.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מציע לסדר, שנמשיך בדיון לפי סדר היום.

אשר ל"הראל", אני רוצה להודיע את ההודעות הבאות,

שהן יכולות לשמש חומר לכל ועדה אגרנטית או אחרת כדי לוודא את דיוקם: אם ניתנה הבטחה לגרעין "הראל" על משבצת התיישבות, אני קובע שההבטחה הזאת לא היתה מוסכמת. אינני משוכנע שניתנה, אבל אם היא ניתנה - היא לא היתה מוסכמת והיא לא היתה מוסמכת. נכון שבאחת הישבות סיפרתי על גרעינים ובתוך זה סיפרתי על "הראל", שמנה אז שבעה איש ולא יותר מזה. קיבלתי הודעה בכתב מהמחלקה להתיישבות ששני גרעינים אלה התאחדו מרצונם. עדיין אין כופים איחודים במדינת-ישראל.

אני מבקש ממר אדמוני, אני נוקט לשון רשמית,

לגבי גרעינים, לדאוג ולהבטיח תאום עם ועדת גבתי. אם נערער את הבסיס של ועדת גבתי - אינני יודע לאן נגיע. אני מכיר בקיבוץ המאוחד, וזה יכול להדביק גם גופים אחרים, שירצו לתפוס משבצות, ירשמו ששה אנשים ויגידו שיש גרעין ואז נגיע למצב של "מבוקה ומבולקה". אם גרעין "הראל" לא מתאחד עם "יונתן" - יש פרוצדורה שצריך לפעול לפיה, ללכת לוועדת ההתיישבות, לוועדת גבתי, ואם יהיה צורך בזה, אני לא בעד סתימת הגולל על ניצן ועובר של גרעין.

השר ש. רוזן:

אני מסכים בהחלט עם דברי היושב-ראש, שוועדת

גבתי היא הקובעת את הגרעינים. זה היה מקובל מאז

ראשית ההתיישבות המאורגנת. בכל-זאת, אני רוצה שננחה את ועדת גבתי. לא יתכן שנעלה גופים המונים עשרים איש, כי זה כשלון מראש וזה לא אחראי. אינני רוצה שנקבל החלטה, אבל ועדת גבתי צריכה להחליט לחזור למושגים מקובלים קלאסיים שהוכיחו את עצמם.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה לומר שעלה על דעתי להזמין את מר גבתי

לאחת הישיבות שלנו, שיספר לנו על מצב הגרעינים,

על דרכי הפעולה של הוועדה ועל הפוטנציאל של הגרעינים.

השר א. אוזן: אם הכוונה להזמין את מר גבתי כדי שימסור סקירה

לוועדת ההתיישבות - זו מחשבה חיובית בהחלט.

אבל, לדעתי, אין מקום שהוועדה שלנו תנחה את ועדת גבתי. כולנו יודעים מיהו גבתי ומהו גבתי, והוא יודע מה היא התיישבות ומה הם גרעיני התיישבות. מכל מקום, אסור לסטות מכך שהוועדה הבין-תנועתית היא הקובעת. משום כך אין מקום למתן הנחיה לוועדת גבתי. היא תפעל כמו שפעלה עד כה, וזה היה מצויין.

השר ש. רוזן: נקיים שיחה עם ועדת גבתי.

היו"ר השר י. גלילי: אם נזמין את מר גבתי, נעלה את הבעיה שאתה מעלה.

מר מ. נצר: בהמשך לדברים של היושב-ראש טיפלנו ובדקנו את

האפשרות להקמתם של שלוש האחזיות נח"ל. החודש

יש שידוד מערכות ויש שינויים באיזורים של מאחזי נח"ל. הנח"ל מסוגל לקיים 10 - 12 האחזיות. כאשר מתפנה האחזות ועוברים לישוב קבע, הדבר מאפשר לנו להקים ישובים חדשים בהתאם להחלטות וביצועים של צנ"ל. החודש אנחנו בתהליך שבהתאם לתכניות שאושרו בוועדה החל מבצע של איזורים מספר ישובים. כל ההצעות תואמו עם המחלקה להתיישבות. עלי להדגיש כי האחזות נח"ל היא שלב ראשון להתיישבות במקום מסויים. המקום נקבע בתאום ובקביעה של המחלקה להתיישבות. אם כן, אתחיל מהצפון לדרום: באיזור גלבוע מדובר על הישוב "מעלה גלבוע". מקורו בהאחזות נח"ל שאוזרה בשנת 1968. לאיזור הצפון אישרנו תכנית רחבה של המחלקה להתיישבות להקים שני איזורים חדשים - שגב ותפן. בתאום עם המחלקה להתיישבות הגענו למסקנה שניתן, על-ידי הקמת האחזות נח"ל כשלב ראשון, להקים שתי נקודות בתפן, שלאחת מהן תעלה האחזות של נח"ל. מוצע שלמקום הזה יעלו גם גרעינים, בהתאם לתכניות של המחלקה להתיישבות, אולי קיבוצים ואולי ננסה לכוון לתנועה שוועדת גבתי תמליץ עליה.

מר מ. נצר:

אם כן, כבר הזכרתי את מעלה גלבוע. במרחק של
6 - 8 ק"מ ממעלה גלבוע, בתוך מסגרת הקו הירוק,
באיזור הצופה יפה על ישובי עמק בית-שאן הדרומיים מוצע לשקים את מעלה גלבוע ב'.
יש כאן שילוב של הרצון להגביר את הישובים בקו זה גם לצרכי בטחון וגם כדי לחגבר
את מעלה גלבוע.

היו"ר השר י. גלילי:

מהו המרחק מהקו הירוק?

מר מ. נצר:

קילומטרים בודדים, 2 - 3 ק"מ, אם אינני טועה.
האחזות נוספת היא בבקעת הירדן. האיזור מחוכנן.
בקטע שבין בקעות ומחולה נסלל כביש פנימי מבקעות למחנה פאלס, החולש על כביש
הבקעה. מוצע להקים כאן האחזות נח"ל - בקעות ב'. למעשה, בהתאם להחלטה שנתקבלה,
יכול הנח"ל לבצע זאת במסגרות שיש עליהן אישור של שר הבטחון והרמטכ"ל.

היו"ר השר י. גלילי:

היתה לי פגישה עם יושב-ראש ועדת השמות הממשלתית
והגענו למסקנה שהטוב ביותר לתת שמות זמניים, כי שם שאיננו זמני מתאזרח עוד לפני
שיש החלטה על הישוב, לפני שהישוב עצמו מביע בקשה. אם אתה אומר "מעלה גלבוע ב'",
יש מרווח של זמן לדון על השם הקבוע ולהתחשב ברצונם של המתיישבים, אם כי הם
לא יכולים להיות דומיננטיים.

מר י. אדמוני:

קשה להאחזות נח"ל להקרא "האחזות נח"ל מעלה גלבוע
ב'".

ד"ר ר. וייץ:

מוטב כך מאשר ויכוחים על שמות.

היו"ר השר י. גלילי:

צריך להחיש את הטיפול בזה.

היה לי מגע עם מר אבני, שהוא חבר בוועדת השמות,
ואפשר לספר סיפורים על "ימית" או "קצריץ". קודם

היו"ר השר י. גלילי:

היו להם 12 שמות של יתרו. מוטב, לדעתי, שם זמני.

ההאחזות בתפן היא במיקום קבע, באחד הישובים של

מר י. אדמוני:

תפן. איזור ההתיישבות הוא לאורך הציר ממעלות

לכרמיאל. המרכז התעשייתי נמצא 5 ק"מ מדרום למעלות. על-ידי האחזות הנחל אנחנו

רוצים לחדור לחלק הדרומי, שהוא מעל מצוק של גבעת בית-הכרם. אני חושב שהנ"ל

ישרת מהלך חשוב מאד - להתחיל התיישבות באיזור תפן, שצריך להיות איזור התיישבותי

גדול שיהיו בו ששה - שמונה ישובים שקיומם על תעשיה, אם כי יהיו גם חלקים של

חקלאות שתהיה מבוססת על קרקעות שהקיבוצים יפרישו ממאגר הקרקעות שלהם בגליל

המערבי. יש הסכם עם התנועה הקיבוצית על הקמת קיבוצים באיזור הזה, קיבוצים של

התנועות הקיבוציות השונות. חלק מהתכנית ערוכה לטווח שהם מציבים לגרעיני תנועות

הנוער שלהם. פה יהיה נסיון שונה. היות והולכים לכפרי תעשיה, ~~שצריך~~ יצטרך הנח"ל

לעבוד בתעשיה. לכן מתכוננים להקים מפעל תעשייתי כדי שהתעסוקה תהיה תעשייתית

ולא חקלאית.

האם זה לא יהיה משולב?

שאלה:

רק בטווח יותר ארוך. העיסוק המיידי יהיה תעשייתי,

מר י. אדמוני:

וזה נסיון חדש מבחינתנו.

אשר למעלה גלבוע ב'. מעלה גלבוע ב' היא חוליה

מקשרת בין מעלה גלבוע ובין הישובים בבקעת בית-שאן לאורך ציר שצריך לפרוץ אותו

כביש על הגלבוע, ממעלה גלבוע עד בית-שאן. מבחינת השליטה על השטח, זו נקודה

חשובה מאד אשר נותנת שליטה על כל הקטע הצפוני של איזור בית-שאן ועמק הירדן,

נקודה יפה מאד וגם חשובה מאד מבחינת השליטה על ציר הדרך ועל כל הקטע של הבקעה.

השר א. ידלין:

האם יש שם רזרבה קרקעית?

מר י. אדמוני:

כן, בחלקה מתוך גלבוץ א' של הקיבוץ הדתי.

אנחנו מוסיפים חלקות של בעל, אשר עומדות לרשותנו

כיום, אשר נכנסות למאגר של שני הישובים. אנחנו גם במשא-ומתן על העברת בריכות

דגים, אשר ישרימו את התהליך. יש תכנית שהגשנו למרכז התכנון, שתובא לאישור

בישיבה הבאה. זה יהיה ישוב חקלאי.

אשר לבקעות ב'. יש אישור על הקמת ישוב. יש

בעיות קרקעיות שטרם נפתרו. מכל מקום, נוכל להבטיח פה להאחזות שטח לעיבוד חקלאי

לאלתר בשטחים וכן מפעלים העומדים לרשותנו. לפני מספר חודשים סיימנו קידוח.

היו"ר השר י. גלילי:

האם יש עבודה ערבית בבקעה?

מר י. אדמוני:

לא, אם כי היו קצת ניצנים בסוף העונה שעברה.

היו"ר השר י. גלילי:

בטלוויזיה היתה תכנית המראה שחבלי ארץ שונים

משותקים בגלל החג הערבי, ולפי מה שהראו - זה גם

בפתחת רפיה.

מר י. אדמוני:

מה שאנחנו רואים הוא שגם בבקעה וגם בערבה אפשר

לגדל אותם גידולים בלי עבודה ערבית. נכון שאז

לא יעשו שטח של 12 דונמים עגבניות ולא יגיעו לחצי מיליון לירות.

לפני זמן מה ישבנו עם נציגות של ישובי הבקעה

והבהרנו בצורה חד-משמעית שאם יהיו פועלים ערביים - אנחנו יוצאים מטיפוח הישובים.

עד כה הכל בסדר והם מקבלים את המשמעת הזאת, ואני חושב שהם עושים זאת ברצון.

השר י. רפאל:

האם זה כולל גם עבודות בניין?

מר י. אדמוני:

רק חקלאות.

יש קידוח אחד ומבצעים קידוח שני. ההאחזות תהיה

קרובה לקידוח וקו המים כך שההוצאות לביצוע אינן גדולות.

זה ישוב שני באיזור מחולה ואני מקווה שהוא יצטרף

למערך הישובים בבקעה, אשר מהווים תמורה כלכלית רבת משמעות. אם חברים בוועדה

רוצים לראות דולרים צומחים, יש צורך לבקר כאן. יש פה צדדים כלכליים חשובים עד

כדי כך שלפעמים לא רואים אותם או מתעלמים מהם. אמרתי לאנשי האוצר שאני מוכן

להתמודד עם כל מפעל כלכלי ולהוכיח, מבחינת ערך מוסף, שבישובים אלה אנחנו יוצרים

יותר מבית-מלון או תעשיה א' או תעשיה ב'.

מר ע. שפירא:

על איזו תעשיה מדובר פה?

אני חייב להוסיף משפטים אחדים ביחס לאיזור תפן.

ד"ר ר. וייץ:

אין צורך להדגיש את החשיבות של החשט הקצב לישוב

הגליל, דבר שלדעתי עומד כיום בראש סולם העדיפויות. היות ואיזור תפן מיועד

לקיבוצים, מתכננים עוד באיזור 'משגב' ועוד ב"חזון", ועוד אחד שבודקים אותו.

עלה רעיון, שאני מבקש להביא אותו לשם אינפורמציה, כדי להחיש את התהליך של

התיישבות בקצב מהיר ב"תפן", אם אפשר להעתיק ולהעביר קיבוץ ותיק ממקום שבו

מבחינת מיקומו הוא מפריע מפני שהוא מוקף עיר, להעביר אותו כגרעין גיבוש ליד

הנח"ל. אנחנו עוסקים בכך והדברים מתקרבים לשלב רציני.

מר מ. בראון:

האם יש קיבוץ אשר מוכן להעביר את עצמו?

העניין נמצא על האבניים. מכל מקום, מעשה כזה

ד"ר ר. וייץ:

יכול לשנות את המצב מן הקצה אל הקצה.

היו"ר השר י. גלילי:

כדי להקל על עמיתי השר רוזן אני רוצה לומר
חובה לומר, גם לפרוטוקול, שהוא מסתייג מההצעה

בדבר בקעות ב'.

מר י. אדמוני:

כאשר מדובר על תעשיה, אנחנו מנסים להתאים את התעשיה לגרעינים. בחקלאות, כאשר מתישב הולך, לדוגמה, לפיתחת רפיח, הוא יודע^{מה} הוא עתיד לגדל. כאשר מדובר על תעשיה - אין דפוסים מותאמים לאיזור זה או אחר. לכן, בפיתוח התעשיה אנחנו רוצים לבוא לקראת הגרעינים. גרעין "יעד", לדוגמה, רוצה ללכת למחשבים. הוא הולך ל"שגב". יש שם 15 אנשים בוגרי הטכניון ~~במדי~~ במדעי המחשבים ואנחנו הולכים אתם בכיוון זה. יש פעולות ממשיות למפעל בכיוון זה, שניתן להרחיב אותו, אשר קשור גם בגרעינים אחרים באיזור, במה שנוגע לאותו קו ייצור אשר קשור במחשבים. בהאחזיות מדובר על מפעלים פשוטים, קבלנות משנה של מפעלים יותר גדולים, בטחוניים או אזרחיים. אנחנו מתקשרים אתם ומפעילים יחד תעסוקה לאנשים במקום. לשם הדיוק, זו לא תעסוקה בלבד אלא ייצור. קווי הייצור מותאמים על התעשיות הבטחוניות או אחרות בכל מקום ומקום. זה קו המחשבה לשלב הביניים, כאשר שלב הקבע מותאם לגרעינים, רצונם והכשרתם. כל גרעין יש לו רקע שונה והכשרה שונה ואנחנו מתאימים את עצמנו אליהם.

השר ז. המר:

כאשר הנח"ל מחליט על שלוש האחזיות, מה השיקול הצבאי-מדיני שלו כאשר, לדוגמה, מחליטים להקדים האחזות באיזור גלבוע ב' על מקום שיש לו משמעות צבאית בטחונית כמו, למשל כוכב השחר ב'. מה הדחיפות שמחליטים על מקום אחד ולא על מקום אחר?

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש להשיב לשאלתו של השר המר, אם כי אין בכך כדי למנוע ממר נצר להשיב, אם ירצה בכך. מה שאני ביקשתי מהנח"ל ומשר הבטחון, זה להביא הצעות שעליהן כבר הוחלט בוועדה הזאת. הדוגמאות שהשר המר ציין הן דוגמאות שטרם הוחלט עליהן.

השר ז. המר:

זה מופיע במסגרת 29 הישובים.

היו"ר השר י. גלילי:

לגבי כוכב השחר ~~48~~ החלטנו שאם יוצע להקים
שם האחזות, זה טעון החלטה של הוועדה הזאת.

השר ש. רוזן:

כל 29 הישובים צריכים לקבל אישור הוועדה.

היו"ר השר י. גלילי:

לא אישרנו 29 ישובים. אמרנו שכאשר תהיה
המסגרת הכספית, אז יצטרך לבחון סדרי עדיפויות
מתוך 29 אלה. אני משיב ואומר שההצעה הזאת של שר הבטחון מוגבלת לביצוע החלטות
אשר ~~48~~ נחקלו בוועדה, מבלי להעמיס החלטות חדשות שעליהן נצטרך לדון כאשר
תהיה המסגרת התקציבית.

ביקשתי משר השיכון שיאיר לנו את הבעיות
התקציביות הקשורות בהתיישבות, במסגרת התקציבית של שנת 1976/77. שר החקלאות
טרם עבר את כור הבירור עם שר האוצר אבל מהמצוקות אשר מתקבלות לרגל דיון בתקציב
השיכון אפשר לקנות מושג באיזו מסגרת קטלנית אנחנו נמצאים השנה.

השר י. רפאל:

התשובה לשאלתו של השר המר איננה מלאה. נכון
שצריך אישור. אישור איננו מתקבל בגלל חוסר
כספים, אבל אם יש כסף השאלה היא לגבי המיקום והקדימויות, מה קודם למה באותה
מסגרת כספית. על כך לא ניתנה תשובה.

מר מ. נצר:

הנח"ל, כשהוא מבצע, הוא מבצע במקומות שאושרו.
נתבררו הצעות רבות. מדובר על שלב א'. אנחנו
היינו צמודים לעדיפויות הקיימות למקומות שהוחלט עליהם ובאותם מקומות שראינו
אותם כעדיפים. בשלב מסויים של הדברים אמרנו לאנשי מחלקת ההתיישבות שיש מקומות
שאנחנו לא ממליצים ללכת אליהם. מכל מקום, אנחנו מייצגים ומציגים דברים עם אופציה
לאפשרויות נוספות.

השר ז. המר:

ברשימה לגבי הבקעה מדובר על בקעות ועל כוכב
השחר. האם הוחלט על בקעות ועדיין לא הוחלט

על כוכב השחר?

היו"ר השר י. גלילי:

כן. שר הבטחון קבע בכוכב ~~השחר~~ השחר מאחז צבאי

ואם יוצע להקים שם האחזות או ישוב של קבע -

זה טעון החלטה של הוועדה הזאת, עם זכות לחברים לערער בפני הממשלה. כל החלטה של
הוועדה הזאת מקבלת תוקף רק אם לא מערערים אליה. אני מקווה שגם השר רפאל וגם
השר המר יורדים לסוף הכוונה שלי. אני בדעה צלולה המלצתי, בשלב זה, מבחינת
הנח"ל, הצעות בגדר החלטות שהוועדה כבר קיבלה. זה לא ממצה את היכולת של הנח"ל
ולא מן הנמנע שכאשר נדון על מסגרת רחבה יותר נדבר על שלב נוסף של נח"ל.

היססתי אם לבקש את השר עופר לספר את מה שיש

לו לספר. יש ישובים שהחלטנו עליהם, שטעונים תקצוב, יש ישובי עולים, יש ארבעה
מאחזים - זו מעמסה כספית גדולה מאד. אני לא אומר שאני מרים ידיים, אבל ראוי
שנדון במסגרת ריאלית.

השר א. עופר:

הוועדה דנה על תכניות לשנים הבאות.

אני רוצה להעמיד את חברי הוועדה על המצב.

בשנה התקציבית הנוכחית, זו שאנחנו נמצאים בה, כאשר הוגשה ההצעה לכנסת דובר על
התחלה של 10 ישובים חדשים. ישובים - פירוש הדבר מרכז עירוני רמו קצריץ או מרכז
איזורי בבקעה או בערבה, או מושב או קיבוץ. מתוך עשרה אלה חמישה מיועדים היו
להיות בגולן וחמישה במקומות אחרים. אני חייב להדגיש שכאשר מדובר ~~במקומות אחרים~~
בתקציב על התחלה - לא תמיד ניתן להתחיל בעבודה בראשית השנה. לדוגמה: בקצריץ
יצאנו לעבודה רק לפני שלושה - ארבעה חודשים, כי יש פרוצדורה שצריך לעבור אותה.
מכל מקום, אני מקווה, לפי הנתונים שבידינו, שבכל הישובים האלה נצא לעבודה
השנה.

השר א. עופר:

המסגרת התקציבית השנה מצומצמת למדי. העיקר

בשנה הבאה כשנכנסים למלוא התנופה בעבודה.

לאחר שגובש התקציב הוועדה הזאת החליטה, אחרי דיון כללי, על מגמות ההתיישבות

וההתחלות. הוחלט על 11 ישובים, 11 ישובים מפורזים. לאחר שהוחלט על כך הלכנו,

יושב-ראש הוועדה ואני אל שר האוצר וסיפרנו לו על ההחלטה. אחרי בירורים סוכם

שנבצע הקמתם של 11 ישובים אלה תוך שנתיים, 6 במסגרת התקציבית של השנה הנוכחית,

ומשרד השיכון קיבל על עצמו לספוג זאת במסגרת התקציבית. אחד הישובים הוא

"קשת".

מר מ. בראון:

זה נוסף לעשרה.

השר א. עופר:

כן. הם היו מתוכננים.

התקציב היה כבר על שולחן הכנסת ואז אמרנו

שבמסגרת התקציב נתחיל ב-6 ישובים, ומכיוון שמדובר על התחלה בלבד אין צורך

בהרבה כסף, נקבל תכנית להתחייבות אבל נתחיל ב-6 מתוך 11, וב-5 הנוותרים נתחיל

בשנת התקציב 1976. זאת אומרת בפועל בשנת 1975, עד ששנת התקציב תסתיים נתחיל

ב-16 ישובים חדשים, כאשר ההוצאה הכספית איננה גדולה בשנת ההתחלה אבל בשנה

הבאה יש צורך בסכומים נכבדים כי נפעיל את הבנייה ב-16 ישובים. הגשנו תקציב

של השנה הנוכחית והכנסנו חמישה ישובים שסיכמנו עליהם בישיבה הקודמת - בגולן,

בפיתחת רפיח ובערבה.

בזמנו היתה הצעה של ספיר המונח להעביר

תקציב של 200 יחידות עולים ולבנות 5 - 6 ישובים, אלא שהיא לא הגיעה לגיבוש

תקציבי, זה לא עבר את כל הפרוצדורה.

בינתיים הבנייה נעשתה והכנסנו 5 ישובים

והרחבה של ישוב אחד לתכנית של השנה הבאה, זאת אומרת, ששם כלולים 5 ו-6

ישובים ובסך-הכל 11 ישובים, מתוך הנחה שמה שיוחלט על מתוך 29 הישובים -

עוד נראה.

השר א. עופר:

לפי התקציב שהוגש על-ידי משרד האוצר, אין שום

התחלות בנייה חדשות. כל מה שהתקציב הזה מאפשר

לנו הוא להמשיך את הבנייה הקיימת ולהמשיך בתכניות סיוע קיימות לזוגות צעירים
ולמפונים.

היו"ר השר י. גלילי:

האם אין בנייה חדשה לזוגות צעירים?

השר א. עופר:

אין בנייה חדשה בכלל. אם קבלן ירצה לבנות -

זה ענין שלו אבל בתקציב שלנו - לא מתחילים

בבנייה חדשה. היות ומדובר על עדיפות בירושלים ושכתי שאולי יהיה משהו בירושלים
אבל אין גם בירושלים. באוצר מדברים אמנם על 15 אלף התחלות חדשות אבל אני ביקשתי
הוכחה לכך כי כאשר אנחנו מנתחים את התקציב, אנחנו לא מוצאים שום התחלה. נשמח
אם האוצר יגלה היכן מסתתרות ההתחלות של 15 אלף יחידות, שפירוש הדבר התחלות
בסכום של מיליארד לירות. מכל מקום, אפילו האוצר $\neq$ יגלה לנו את הסוד, זה לא כל
ההתחלות שהגשנו.

אחרי שהוחלט על המסגרת של ה-29 - אני מדגיש

שזו מסגרת ולא נתקבלה החלטה - נפגשנו עם שר האוצר והוא בישר לנו את בשורתו ביחס
לתקציב. לכן שאלתי בישיבת הממשלה את יושב-ראש הוועדה אם יש טעם שנקיים את ישיבתנו.
בתקציב של השנה כלולים 5 ישובים ו-6 ישובי עולים שהוחלט עליהם כבר.

כל זמן שמדובר על מאחזים - זה ענין למשרד

הבטחון אבל ברגע שמדובר על האחזות זו הוצאה של 30 מיליון לירות מלבד ההוצאה
של המחלקה להתיישבות.

מר י. אדמוני:

לא בשלב של האחזות נח"ל.

השר א. עופר:

אני רואה שיש הוצאה.

היו"ר השר י. גלילי:

זה היה שיעור לדוגמה על המצב. ההצדקה היחידה
להחלטה היום בענין נח"ל - לפחות בשלב הראשון זה

כלול בתקציב משרד הבטחון עם השתתפות שולית של המחלקה להתיישבות. באשר לשוב
קבוע - נכנס סדר הגודל שעליו דיבר של השיכון וזה טעון החלטה שלנו כאשר תהיה
ידועה המסגרת של התקציב.

אני מודה לכם מאד.

מ ח ל י ט י ם , בהמשך להחלטה מס. הת/4 (ה') של הועדה להתיישבות
מיום י"ד בכסלו תשל"ו (18.11.75) לאשר הקמת
האחזויות נחל בתפן, מעלה גלבוע ב' ובקעות ב'.

הישיבה ננעלת